

Jdeme do akce *1

kúk

INFORMAČNÍ OBČASNÍK
PRO KNIHOVNY ÚSTECKA

Knihovny jako vzdělávací instituce a centra komunit

Aktuální **Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030** definuje ve svých prvních dvou pilířích roli knihoven jako kulturních, komunitních a vzdělávacích center.

Jejich úkolem není jen zajistit přístup k informacím a vzdělávacím či literárním zdrojům. Měly by se dle svých možností a potřeb daného místa zároveň **aktivně podílet na místním komunitním životě, šířit kulturu, vzdělávat.**

Knihovny, a to i ty nejmenší, mohou být příjemným místem setkávání, sdílení a inspirace. Prostorem, kde se mohou lidé všech věkových kategorií poznávat, trávit spolu čas a učit se novým věcem. Právě v malých obcích knihovny často fungují jako přirozené centrum dění.

Jako komunitní centra knihovny přispívají k posilování sousedských vztahů. Místní akce, klubová setkání nebo tematické večery pomáhají vytvářet prostředí důvěry a sounáležitosti. Knihovny nejsou jen o knihách, ale o lidech, kteří je tvoří.

Důležitou součástí poslání knihoven je i **podpora kulturního povědomí a regionální identity.** Mohou pořádat výstavy, podporovat místní autory nebo spolupracovat s dalšími kulturními institucemi či spolky v okolí. Pomáhají tak uchovávat tradice i představovat nové kulturní směry.

Ani **vzdělávací role knihoven se neomezuje pouze na půjčování knih.** Nabízejí kurzy digitální gramotnosti, besedy, přednášky nebo tvořivé dílny. Spolupracují se základními a mateřskými školami. Podporují celoživotní učení, a tím pomáhají rozvíjet dovednosti, které jsou důležité pro osobní i profesní život.

I malá knihovna může mít velký dopad. Důležité je otevřít se potřebám obyvatel, naslouchat jim a hledat cesty, jak je zapojit. A dát jim o sobě vědět.

Následující stránky jsou věnovány především aktivitám pro rozvoj dětského čtenářství. O akcích pro dospělé zase někdy přistě...

Kde začít?

Zmapujte kulturní a komunitní život ve své obci

- Jaké akce už se tam konají?
- Kdo na ně chodí?
- Chybí tam nějaký typ akce?
- Co může nabídnout knihovna?

Vyberte si cílovou skupinu

- Pozvete na čtení či lekci školní třídu?
- Připravíte odpoledne pro děti?
- Zaměříte se na seniory?

Najděte vhodný prostor

- Vejdete se do knihovny?
- Půjčete ven?
- Je v obci k dispozici nějaký další vhodný prostor?

Oslovte pomocníky

- Jsou kolem vás aktivní dobrovolníci, kteří pomůžou s organizací nebo realizací?
- Budete akci pořádat s obcí? Působí v obci organizace, spolek, se kterými můžete spolupracovat?

Inspirujte se u ostatních

- Co a jak se daří dělat jinde?

Projekty na podporu čtenářské gramotnosti

Podpora čtenářství je jednou z klíčových rolí každé knihovny, ať už velké, nebo malé. Už v dětství se formuje vztah ke knize a čtení, který může ovlivnit celý život – od rozvoje slovní zásoby a fantazie až po schopnost soustředit se, porozumět světu a učit se novým věcem. Knihovnám pomáhá pracovat s dětmi, rodiči i školami mnoho osvědčených projektů. Inspirujte se...

Celé Česko čte dětem je dlouhodobá kampaň na podporu společného čtení v rodinách. Knihovny se mohou zapojit jak nabídkou dětských knih, tak pořádáním veřejného čtení, besed, výtvarných dílen či tematických setkání. Důraz je kladen na pravidelné čtení dětem a vytváření silného pouta skrze příběhy.

Den pro dětskou knihu si za cíl klade podporu dětského čtenářství a propagaci kvalitních knih pro děti. Knihovny v sobotu před první adventní nedělí nabízejí pestrý program pro děti i rodiče, včetně prodeje knih, výstav, soutěží, autorských čtení a dalších aktivit.

Jednou z nejoblíbenějších akcí v knihovnách je **Noc s Andersenem**. Každoročně se děti účastní večerního nebo nočního programu s knihami, soutěžemi a (ne nutně) přespáváním. Akce přibližuje knihovnu jako zábavné a bezpečné místo.

Celoroční čtenářská hra **Lovci perel** motivuje děti ke čtení a rozvíjí jejich schopnost porozumět textu. Děti si vybírají knihy označené jako „perlorodky“, odpovídají na otázky k přečtenému textu a za správné odpovědi získávají perly, které sbírají do náhrdelníku.

Zajímavou možností jsou **čtenářské kluby a literární dílny**, a to pro děti i dospělé.

Pro malé knihovny je výhodou, že většinu těchto projektů lze přizpůsobit místním podmínkám. Není nutné mít velký tým nebo technické zázemí – důležité je nadšení a ochota vyzkoušet nové nápady. Stačí začít třeba s jedním malým krokem.

Bookstart aneb S knížkou do života

Projekt na podporu čtení od nejútlejšího věku. Jeho cílem je motivovat rodiče, aby četli dětem už od narození, a zároveň nabídnout knihovnu jako přívětivé místo pro celou rodinu.

- pro děti od narození do 6 let a jejich rodiče podmínky zapojení: členství knihovny ve **SKIP**, zájem o práci s malými dětmi, adekvátní prostor
- aktivity: čtení pro nejmenší, předávání čtenářských balíčků, herničky, besedy pro rodiče

Více informací: www.sknizkoudozivota.cz

Už jsem čtenář aneb Knížka pro prvňáčka

Projekt podporuje čtenářské dovednosti začínajících čtenářů a motivuje je ke čtení prostřednictvím speciální knížky.

- pro žáky 1. tříd ZŠ
- podmínky zapojení: spolupráce knihovny se školou, realizace min. 3 čtenářských aktivit, členství knihovny ve **SKIP**
- aktivity: čtenářské lekce, besedy, tvořivé dílny, pasování na čtenáře, slavnostní předání knihy

Více informací: <https://www.skipcr.cz/projekty/uz-jsem-ctenar-knizka-pro-prvnacka>

Databanka vzdělávacích knihovnických programů

Tento projekt Knihovny Jiřího Mahena v Brně vznikl ve spolupráci se SKIP ČR a za podpory Ministerstva kultury ČR v rámci programu VISK 1. Cílem je poskytnout knihovníkům kvalitní a aktuální vzdělávací materiály, které odpovídají potřebám škol a podporují spolupráci mezi knihovnami a školami.

Databanka zároveň slouží jako inspirace a praktický nástroj pro tvorbu vlastních lekcí a programů v knihovnách všech velikostí.

Základní informace:

- více než 50 vzdělávacích programů a metodik – vyhledávání podle různých kritérií
- informace o jednotlivých lekcích je možné prohlížet bez registrace; stahování materiálů a hodnocení programů vyžaduje registraci

Přístup: www.kjm.cz/databanka-vzdelavacich-knihovnickych-programu

Tipy na typy akcí v knihovnách

- čtení a tvoření
- divadélko Kamishibai
- maraton čtení
- literární soutěže
- literární kvízy
- tematické výstavy
- autorská čtení
- setkání s ilustrátory
- čtení na pokračování
- smyslohraní
- scénické čtení
- výtvarné soutěže
- tvorba vlastních knih
- divadelní představení
- komiksová dílna
- pohádkové bojovky
- deskohraní

Inspirujte se, opisujte, kopírujte:
Co dokáže knihovna?

A nezapomeňte, že **Čtení pomáhá...**

Pracovní listy a metodiky

- **Malý tvořivec** – pracovní listy pro děti v knihovnách
- **Jak vyžrát na komiks?!** – metodická příručka a pracovní listy od K. Smolíkové
- **Učící knihovnik jako tvůrce lekcí** – metodická podpora při tvorbě vzdělávacích programů
- **Kreativní knihovnik** – jak podporovat a rozvíjet čtenářství u dětí a mládeže

Inspirativní weby a projekty

- **RVP.cz** – metodika, materiály, pracovní listy
- **dumy.cz** – digitální materiály pro výuku, pracovní listy
- **Čtenářské kluby** – metodika, lekce, materiály, kurzy
- **Jeden svět na školách** – metodika, lekce, materiály
- **Knihovědní detektivové** – populárně-naučný cyklus videí s doprovodným materiálem

Nabídky – akce na klíč, materiály

- **Leksikon** – vzdělávací programy ze světa komiksů a literatury
- **Učitelnice** – pracovní listy, metodika
- **Mravenčí chuva** – kurzy, webináře, metodika
- **Besedník** – nabídka autorů
- můžete o pomoc poprosit také AI: **Sciobot**, **ChatGPT**, **Copilot** atd.

Vytvoř čtenářskou lekci do knihovny pro děti ve věku 4–6 let. Lekce má trvat přibližně dvě hodiny a měla by obsahovat:

- práci s konkrétní knihou (Aneta Františka Holasová: Lumír včelaří),
- společné čtení ukázek nebo celé knihy,
- tvořivou aktivitu (např. výtvarnou, dramatizaci, výrobu rekvizit, apod.),
- zábavné prvky (hádkanky, pohybová hra, pátračka apod.),
- prostor pro diskuzi nebo sdílení (např. Co bys dělal na místě hrdiny? Máš podobný zážitek?),
- krátké shrnutí a doporučení na další podobné knihy.

Lekce by měla být srozumitelná, dobře strukturovaná a snadno realizovatelná i v menší knihovně. V textu rozepiš jednotlivé části a připoj i návrh pomůcek nebo rekvizit, pokud jsou potřeba.

Poprosili jsme o pomoc ChatGPT

Čtenářská lekce: "Lumír a kouzlo včelího světa"

Věk dětí: 4–6 let

Délka lekce: 120 minut

Cíl lekce: Seznámit děti hrou a tvořivou formou se světem včel a hlavním hrdinou knihy Lumírem. Rozvíjet čtenářskou gramotnost, fantazii a spolupráci ve skupině.

Struktura lekce:

1. Úvodní část – Přivítání a naladění (10–15 minut)

- Uvítání dětí v knihovně, představení knihy a autora (ukázka obálky, ilustrací).
- Krátký rozhovor: Co víte o včelách? Viděli jste někdy včelku zblízka?

Pomůcky: plyšová včela/loutka, kniha Lumír včelaří, obrázky včel, medu, úlu

2. Společné čtení (20–30 minut)

Společné čtení vybraných částí knihy – začátek (seznámení s Lumírem a jeho světem) a další klíčové momenty, např. návštěva včelína, první zkušenosti s včelařením.

- Při čtení zapojujeme děti otázkami typu: Co si myslíš, že se stane dál? Jak se Lumír asi cítí?

Pomůcky: kniha Lumír včelaří, záložky, případně obrázky k vybraným scénám

3. Tvořivá část – Výroba čelenky "včelky" (30 minut)

- Děti si vyrobí čelenku ve tvaru včelky, kterou si nasadí na hlavu

Instrukce: Každé dítě si vytvoří svou včelku (žluté pásky papíru = tělo, černé proužky = pruhy, fólie nebo papír = křídla, anténky z chlupatého drátku). Pomáháme s vystřihováním a lepením.

Pomůcky: barevné papíry, nůžky, lepidlo, izolepa, chlupaté drátky, gumíčky nebo čelenky, tužky

4. Pohybová hra – Létáme jako včelky a sbíráme pyl (15 minut)

- Děti se promění ve včelky, které „létají“ po knihovně a sbírají pyl (barevné papírky) do úlu (krabice).
- Úkol: Posbírat co nejvíce pylu stejné barvy nebo podle zadání (např. "hledáme žlutý pyl").

Pomůcky: barevné papírky (pyl), krabice jako „úl“

5. Hádkanky a mini-pátračka (15 minut)

Hádkanky o včelách a hledání medových kapek:

- Hádkanky typu: "Létá z květu na květ, sladký dává světu med. Kdo je to?"
- Pátračka: V knihovně jsou schované „kapky medu“ (papírové kapky s úkolem nebo obrázkem). Děti je hledají a přinesou zpět do úlu.

Pomůcky: papírové kapky medu s úkoly, hádkanky napsané na kartičkách

6. Diskuze a sdílení (10–15 minut)

- Co se mi nejvíc líbilo na Lumírovi?
- Chtěl/a bys být včelařem?
- Viděl/a jsi někdy včelí úl? Máš rád/a med?

Forma: Kruh na koberci nebo u stolečků, každý může říct svůj zážitek nebo dojem.

7. Shrnutí a tipy na další knihy (5–10 minut)

- Krátké shrnutí: Kdo je Lumír? Co jsme se o včelách dozvěděli? Co jsme dnes všechno dělali?
- Doporučení na další knihy, např.:
 - Piotr Socha: Včely
 - Simona Čechová: Včelař Josífek
 - Ester Stará: O zzzvědavé včele Elle
 - Laurie Krebs: Včelař
 - Štěpánka Sekaninová: Deník jedné včelky
 - David Gerstmeier, Hannah Götteová a Tobias Miltenberger: Jeden rok v životě včely

Pomůcky: seznam knih, knihy na ukázkou

8. Závěr

Děti dostanou za odměnu omalovánku s Lumírem nebo včelkou, případně malou nálepkou včelky za účast.

Souhrn pomůcek: kniha Lumír včelaří (A. F. Holasová), plyšová včela/loutka, barevné papíry, lepidlo, nůžky, chlupaté drátky, izolepa, čelenky/gumíčky, krabice (úl), barevné papírky (pyl), kartičky s hádkankami, papírové kapky, omalovánky nebo nálepky na závěr, seznam doporučených knih

Okresní metodické oddělení

**Knihovna Ústeckého kraje,
příspěvková organizace
Na Schodech 4
400 01 Ústí nad Labem**

475 220 811, kl. 299

okresnimetodika@knihovnauk.cz

<https://www.knihovnauk.cz/pro-knihovny/okresni-metodicke-oddeleni/>